

Om Alderdomsunderstøttelse.

Gensvar til Kontorchef Ræder.

Af

Cordt Trap.

I Nationaløkonomisk Tidsskrifts sidste Hefte har Hr. Kontorchef Ræder givet Tilsvær paa min Kritik af hans Alderdomsforsørgelsesforslag og afviser heri enhver Tanke om Tilskud fra den Ubemidlede selv eller Andre som Betingelse for Alderdomsunderstøttelse. Kontorchef Ræder udtaler til Slut en Beklagelse over at skulle give et saa skarpt Tilsvær paa min, fraset Principforskellen, velvillige Anmeldelse af hans Bog. For saa vidt Forfatteren har ment dette nødvendigt for at udrede Forskellen mellem os, tager jeg ham det slet ikke ilde op. Derimod har det ikke tjent til Fremme af en rent saglig Diskussion, at min ærede Modpart. selvfølgelig uden at ville det, har tillagt mig andre Anskuelser end dem, jeg har fremsat, og derved har fundet mig skyldig i Modsigelser, som jeg slet ikke har begaaet.

Her, som i sin Bog, anfører Forfatteren til Støtte for sin offentlige Tilskudstheori forskellige Analogier der enten ere ufuldstændige eller misvisende. Mod de af Kontorchef Ræder fra Offenlighedens Sfære fremdragne Exempler kan der saaledes opstilles andre,

hvor der netop kræves et Bidrag udredet af eller for den Understøttede (Jernbanevæsenet, Enkepensionering); men værre er det med de fra private Forhold hentede Analogier. Det er allerede temmelig dristigt, naar Forfatteren (Gensvaret p. 299) uden videre gør Samfundet ansvarligt for, at Privatfolk lønne deres Arbejdere daarligt, ja endog udtaler, at dette ikke gør Ret i at stille en Fordring om Tilskud, hvis Realisation det selv har umuliggjort. Men navnlig er det misvisende at sammenstille Samfundet med en privat Person. Denne, der ganske er fri Herre over, hvorledes han vil anvende sine Midler, har maaske paa Spørgsmaalet, om hans Pensioner ere tilstrækkelige til at leve af, Ret til at svare med Kontorchef Ræder: »Det ved jeg ikke, og det kommer mig heller ikke ved. Jeg har gjort, hvad jeg kan;« men Statens Stilling er en hel anden; den anvender ikke sine egne, men Borgernes Penge og handler derfor i langt højere Grad under Ansvar for, at de hidføre et fornuftigt Resultat. Naar Kontorchef Ræder saa skarpt som muligt betoner, at det Offenliges Hjælp ikke bør udgøre det Fornødne til Underholdet men samtidig vil give Understøttelsen uden Hensyn til, om den Ubemidlede selv skaffer et Tilskud, faar han Samfundet til at handle i Blinde og udsætter det for det lidet værdige Resultat, at den Understøttede enten kan blive nødsaget til at gaa paa Fattigvæsenet eller til at henslæbe sit Liv med den Understøttelse, som det Offenlige selv har erklæret det for umuligt at leve af. Derfor er det fuldt forsvarligt at sige, at Kravet om privat Tilskud er en Konsekvens af Forfatterens egen Theori.

I hvilket Omfang Kontorchef Ræders Forslag vil

føre til et saadant beklageligt Resultat, kan naturligvis ikke paa Forhaand afgøres, men vil afhænge af, hvor mange af de Ubemidlede, der selv kunne disponere over andre Hjælpeskilder; men om dette, meget vigtige Punkt ere Forfatterens Udtalelser ikke klare. Ifølge Hr. Ræders Gensvar vilde Selvhjælpskravet reducere Antallet af Aldersstøttede med mindst 80⁰/₀, og Hjælpen fra Andre kun blive en smuk Luftspejling; men i sin Bog udtaler han (p. 69): »Resten (d: Forskellen mellem hvad det Offentlige kan afse og den Fattige behøver) vil komme fra andre Kilder«, og i sit Gensvar (Noten p. 311) endog, at der egentlig ingen Uoverensstemmelse hersker mellem os, hvilket jo vilde føre til, at de Ubemidlede efter mit Forslag fik Understøttelse i samme Omfang som efter hans, et ret mærkeligt Resultat, da han paa et andet Sted retter den Anke mod mig, at jeg, fra mit Standpunkt, har taget for lemfældigt fat paa ham, idet Selvhjælpskravet ikke burde behandles som en Biting. Men Forbavselsen stiger end yderligere, naar Forfatteren hævder, at det er ham, der, praktisk set, vil Selvhjælpen i højere Grad end jeg. Fejlen i Hr. Ræders Ræsonnement kan jeg kun forklare mig paa den Maade, at det Tilskud, som jeg kræver som Betingelse, pludselig for min ærede Modpart er blevet til et Fata Morgana, hvorefter han staar med Palmerne i Hænderne som den, der ikke vil give de Ubemidlede det Nødvendige til Underholdet, og derfor indirekte vil drive dem til Selvhjælp; men han glemmer, at det Tilskud, der for ham kun er et smukt Haab, i mit System bliver til en Vished, idet det kræves som Betingelse.

Kontorchef Ræder har utvivlsomt Ret i, at alle de

uheldige Virkninger, som den nuværende Alderdomsforsørgelse udøver paa Udnyttelsen af den tilbageblevne Arbejdsevne, paa Andres Lyst til at støtte den Gamle i Tiden, efter at Alderdomsunderstøttelsen er tilstaaet, vil forsvinde med de faste Taxter. Videre vil Tilladelsen til at besidde en lille Kapital samtidig med Alderdomsunderstøttelsen ophæve den nuværende Præmie for at skille sig af med, hvad man besidder, før det gode Aar. Derimod vil hans System næppe indeholde Impulser til Selvhjælp for den Del af Livet, der ligger forud for Ansøgningen om Alderdomsunderstøttelse, idet de Ubemidlede, der nu ere ubekymrede for deres Alderdom, ogsaa for Fremtiden saa meget mere ville slaa sig til Ro i Udsigten til den lille, faste Alderdomsunderstøttelse i Haabet om, at Andre ville gøre Resten, og denne Ro vil forplante sig til Klasser, som nu anstrenge sig til det Yderste for ikke at falde Fattigvæsenet til Byrde. Helt anderledes, naar et Tilskud kræves som Betingelse for Alderdomsunderstøttelse paa den Tid, Ansøgningen skal prøves. De, som ikke er sikre paa, at Andre hjælpe dem, ville have de aller stærkeste Motiver til at sikre deres Fremtid, fordi de vide, at de uden dette ville gaa glip af de store Fordele, som det Offentlige byder dem. Der maa et saadant kraftigt Tag i Bevidstheden for at bringe Energien over det døde Punkt.

Kontorchef Ræder venter sig Lettelser for det Offentlige derfra, at Personer, der tidligere have understøttet den Ubemidlede, ogsaa for Fremtiden skulle tvinges dertil, naar de ikke kunne paavise, at der er indtraadt en ugunstig Forandring i deres Stilling, og bebrejder mig, at jeg vil lade de Folk slippe. Hr.

Ræder maa imidlertid paa dette Punkt have læst min Anmeldelse meget flygtigt. Det, jeg er bange for, er ikke, at de Paagældende skulle komme til at bøde, men at de faktisk trække sig tilbage, og bliver det Belønningen for, at en Person træder hjælpende til, at han paadrager sig en Underholdspligt for Livstid, skal det nok vise sig at blive rigtigt, hvad jeg har sagt, at der vil blive en almindelig Tilbageholdenhed med at hjælpe Andre af Frygt for indirekte at tvinges ind i uoverskuelige Forpligtelser. Jeg maa paa dette Punkt have Lov til at bemærke, at jeg ikke har gjort mig skyldig i nogen Modsigelse m. H. t. den p. 191 omtalte gamle Moder. Hun blev understøttet af sine Børn, opfyldte altsaa Betingelserne for at faa Alderdomsunderstøttelse efter mit System, og blev kun kastet paa Gaden for at fyldestgøre den nugældende Lovs Fordringer om Trang.

Jeg har i en Diskussion i Berlingske Tidende med Hr. Borgmester Jacobi paavist en Række af Aarsager, der ville forøge Kravene til den sociale Forsørgelse, og skal, for at undgaa Gentagelser, henvise dertil. Kun ét skal jeg fremhæve her: den Garanti, som Fattigunderstøttelsens hele Indhold og Betingelserne, under hvilke den ydes, indeholder for overhaandtagende Krav til det Offenlige, eksisterer ikke med en Alderdomsforsørgelse. Det gaar endda, naar denne, som nu, kun betragtes som et Slags finere Fattigvæsen. Sætter man først en skarp Grænse mellem begge, og faar denne Forskel Tid til at indleve sig i den almindelige Bevidsthed, maa man gøre Regning paa, at Alderdomsunderstøttelsen vil øve sin Tiltrækning paa helt nye Samfundslag, paa dem, der vel økonomisk, men ikke

socialt, høre til Proletariatet. Det bliver da ikke helt umuligt, at Kontorchef Ræder ogsaa paa Embedsvegne kan komme i Berøring med de Selskabskredse, som han nu spøgende omtaler. Udvides den sociale Forsørgelse samtidigt til de Grænser, Retfærdigheden kræver, vil der blive stillet overordenlige Krav til Samfundet, om hvis Udstrækning vi i Øjeblikket ikke kunne have nogen begrundet Mening. I et saadant Øjeblik er det klogt at se sig om efter en Regulator for Samfundets Forpligtelser, og jeg har fundet den i Kravet om et Tilskud som Betingelse for offentlig Hjælp uden nedsættende Virkninger. I hvilket Omfang det vil lykkes ad denne Vej at skaffe Nationens Ubemidlede Understøttelse, ved Hr. Ræder lige saa lidt som jeg. Dog vides det, at det ikke er helt ringe Bestræbelser, der saa vel privat som fra større Arbejdsgiveres (navnlig Aktieselskabers) Side udøves for at skaffe Ubemidlede nogen Hjælp til Alderdommen, Bestræbelser, som det vel er værd paa alle Maader at støtte og fremme. Det forekommer mig i alt Fald, at det er et Forsøg værd, hvor vidt man kan naa ad den angivne Vej, der maa have Alles Sympathi, særlig fordi der intet er foregrebet ved at stille Krav om Tilskud, paa hvilket der altid kan slaas af, hvis der ikke opnaas de forventede Resultater.

Jeg finder ogsaa her Anledning til at fremhæve: om de faste Taxter og Tilladelsen til at bevare en lille Kapital samtidig med Alderdomsunderstøttelsen ere Hr. Ræder og jeg enige; Striden staar om Betingelserne for, at det Offenlige skal træde til.

